

Buletin de analiză politică internă și internațională

Anul I, nr. 1, 20 septembrie 2002

SUMAR

I. Analize politice interne

- 1. Partidul Democrat - politica ultimei șanse pentru Băsescu 3**
- 2. PNL: un nou lider înseamnă și relansarea politică? 6**
- 3. Problema alianței politice dintre PD și PNL 7**

II. Analiza comunicării politice

- Comunicarea PNL în perioada iunie-septembrie 2002.**
Evaluare și caracteristici 8

III. Politica internațională

- Semnarea acordului România-SUA privind neextrădarea către
CPI - o decizie argumentată sau oportunism ? 11**

I. Analize politice interne

Partidul Democrat - politica ultimei șanse pentru Băsescu

Recentul Consiliu Național de Coordonare al PD a adus cu sine două elemente semnificative:

➤ Readucerea, pe ușa din spate, la conducerea PD a patru foști baroni (Petre Roman, Radu Berceanu, Bogdan Niculescu-Duvăz și Radu Vasile) în scopul reimpunerii imaginii de „echipă” semnificativă recunoașterea eșecului de restructurare a partidului încercată de Traian Băsescu la preluarea puterii în PD. Îndepărtarea baronilor și înlocuirea acestora cu figuri politice puțin proeminente, fără mare experiență și valoare nedând satisfacție, s-a recurs la un artificiu, care însă nu va putea estompa puternica imagine negativă de tip remanent. Aceasta nu va putea fi îndepărtată prin simple jonglerii cu nume. În plus, manevra reimplantării baronilor în prima linie a PD a născut și tensiuni interne între grupul „tinerilor” și cel al notabilităților partidului.

➤ O altă „petardă” lansată de liderul PD a fost aceea a impunerii în chiar statutul PD a obiectivului îndepărtării pe cale democratică a PSD de la putere. Principalul scop al acestei manevre politice este atragerea spre PD a celei mai mari părți a electoratului anti-PSD (după ce Stolojan nu a exclus o colaborare la guvernare cu PSD, iar PRM nu poate fi luat în calculul pentru guvernare) și încercarea de a constitui o *axă electorală centrală*, în formula PSD-PD.

Prin aceste două decizii, Traian Băsescu și-a montat sub scaun o „bombă cu ceas”, al cărei mecanism de declașare nu îi aparține. În primul rând, realizarea unei axe electorale centrale în formula PSD-PD prezintă un mare dezavantaj

pentru PD, din punctul de vedere al succesiunii de partide de centru-stânga. Electoratul din România nu s-ar îndrepta masiv spre o altă formațiune social-democrată, chiar dacă ponderea voturilor de tip ideologic este redusă, având în vedere că, până acum, liderii charismatici au fost mai importanți decât doctrinele.

Simpla poziționare în opoziție radicală a PD față de PSD este insuficientă pentru polarizarea electoratului, deoarece aceasta nu este însoțită de elemente politice și de imagine pentru a atrage acea zonă care se autoidentifică prin „dreapta”. Concomitent, pentru ca strategia politică a PD să fie eficientă, ar trebui realizată o radicalizare a mesajului politic general, pentru a atrage votanți din blocul electoral al PRM.

O primă concluzie este aceea că strategia impusă PD-ului de Traian Băsescu implică atât contradicții de tip ideologic, cât și importante contradicții interne, de unde și eficacitatea sa limitată.

Faptul că PD nu va reuși în scurt timp să înregistreze scoruri electorale ridicate poate să determine creșterea stării de nemulțumire în rândul militanților de bază ai PD față de actuala conducere, stare de nemulțumire care poate fi potențată de perspectiva unei opoziții și în următorul ciclu politic.

Pe fundalul nemulțumirilor față de Traian Băsescu se poate reactiva lupta pentru putere în PD, situație în care PD nu va reuși să atragă electorat semnificativ.

Recomandări pentru acțiunea PSD:

Este de așteptat ca punerea în practică a strategiei politice a PD să însemne declanșarea unor atacuri politice centrate pe presupuse cazuri de corupție ale unor lideri PSD. Strategia de reacție posibil de urmat ar fi aceea ca la aceste atacuri să se răspundă punctual și nu prin atacuri generale la adresa PD și a lui Traian Băsescu. Această tactică este motivată de raționamentul că simpatizanții PD vor reacționa prin solidarizare cu liderul lor, dacă acesta este violent atacat; *a contrario*, o atitudine de tip reactiv, cu atacuri de joasă intensitate a PSD la adresa PD va determina în timp apariția tensiunilor interne în PD, coalizarea dușmanilor lui Băsescu pentru înlăturarea acestuia.

Relația PD cu partidele din Opoziție

Relația cu PNL

La doi ani de la alegeri, PD nu a reușit să-și reglementeze relația cu tovarășul său din opoziție, PNL. Se poate spune că raportul PNL-PD rămâne în continuare ambiguu. Ambele partide au parcurs în ultimii doi ani procese similare de refaceri interne. Deopotrivă, democrații și liberalii s-au confruntat cu o serie de convulsii și confruntări interne, care au făcut imposibilă o colaborare eficientă între cele două partide. Există similitudini în evoluțiile post-electorale ale PNL și PD. Ambele partide și-au detronat liderii motivând acest demers prin rezultatele obținute la alegerile din 2000. Valeriu Stoica și Petre Roman au fost acuzați că nu au gestionat eficient politica propriilor partide. Schimbarea celor doi lideri, Valeriu Stoica și Petre Roman, precum și înlocuirea echipelor acestora de la conducerile celor două partide s-a dorit a fi percepute ca un suflu nou în politica de Opoziție. Până acum, opinia publică nu a reținut decât faptul că cele două partide trec printr-o perioadă de criză structurală și profundă confuzie internă. Imaginea continuă să fie cea a unei opoziții dezbinată. PNL și PD mai au mult până să-și clarifice problemele din interior. Există unele elemente care diferențiază evoluțiile celor două partide. Aici trebuie avut în vedere și un alt actor politic la care se raportează cele două formațiuni – PSD. Relația cu partidul de guvernământ este construită oarecum diferit.

În timp ce PNL a abordat o atitudine mai flexibilă, ba chiar incoerentă față de PSD, PD și-a declarat oficial poziția de oponent față de acesta. Noii lideri, Theodor Stolojan și Traian Băsescu sunt percepuți în mod diferit în raport cu PSD. În timp ce Stolojan este văzut ca un potențial colaborator cu partidul de guvernământ, Băsescu se situează pe o poziție ireconciliabilă, net conflictuală cu acesta. Colaborarea între cei doi lideri ar putea fi dificilă și datorită profilurilor psihologice diferite ale fiecăruia. Stolojan este conciliant, neversat în jocurile politice și în luptele partizane de culise. Este un tehnocrat care acum realizează și învață că regulile din domeniul economic nu sunt neapărat aplicabile și valabile în plan politic. Deși vrea să pară un intransigent, un lider care vrea să revoluționeze mecanismele jocului politic și să pună pe baze noi structurile PNL, Theodor Stolojan continuă să fie perceput ca un instrument al anumitor cercuri de interes din acest partid. Traian Băsescu este tipul sangvin, care învață din mers regulile politicii, pragmatic.

La Consiliu, președintele PD a făcut o nouă propunere de colaborare PNL.

Răspunsul liberal nu a întârziat să apară, dar pe două voci. Eugen Nicolaescu a declarat că PNL nu este încă pregătit să dea un răspuns clar PD și că este prematur să se gândească la o strategie de alianțe. Mai încurajator a fost mesajul lui Valeriu Stoica. Fostul președinte al liberalilor a declarat că dacă PNL își propune să obțină 20% în alegerile din 2004, atunci trebuie să meargă singur, dar, în cazul în care liberalii doresc să învingă PSD, atunci trebuie să-și schimbe strategia.

Relația cu UDMR

Datorită faptului că este aliat *de facto* cu PSD, UDMR a fost una dintre țintele preferate de atac ale democraților, critica favorită fiind protocolul semnat de cele două formațiuni politice. În opinia liderului Traian Băsescu, acest document nu face decât să ofere beneficii oamenilor de afaceri din UDMR și PSD, fără să reprezinte în mod eficient interesele minorității maghiare. La școala de management politic de la Costinești, Traian Băsescu a acordat UDMR un interes special în dis-

cursul său. Liderul democrat face afirmații contradictorii. Pe de o parte susține că UDMR reprezintă doar interesele personale ale unui grup din Uniune și nu pe cele ale minorității pe care o reprezintă. Pe de altă parte constată că problemele minorității maghiare au fost soluționate și recomandă UDMR să «mai ia o pauză de la exercitarea puterii». Relația PD cu UDMR nu prezintă deocamdată o anume configurare, deși de curând, Traian Băsescu nu a exclus un potențial dialog cu reprezentanții Uniunii. Am putea spune că democrației critică moderat UDMR, datorită relației sale mai speciale cu partidul de guvernământ.

Relația cu PRM

PD și-a declarat constant detașarea de partidul lui C.V. Tudor și a exclus orice colaborare cu acesta. În ultima perioadă criticile față de PRM nu au cunoscut accente diferite de perioada anterioară. În fapt, ostilitatea pe care PD o manifestă față de partidul lui C.V. Tudor este motivată, în special, de faptul că acesta este un potențial loc de refugiu pentru nemulțumiții de guvernare. Așadar, relația PD-PRM stă în continuare sub semnul concurenței pentru segmentul de electorat fluctuant pe care ambele formațiuni politice speră să-l atragă.

III. Ultimele evoluții în PD

1. Cele mai frecvente apariții în presă

Adrieian Videanu, purtător de cuvânt al PD

- a anunțat decizia PD de a constitui un “cabinet din umbră” care să monitorizeze acțiunile Guvernului și să le raporteze la soluțiile democrațiilor.

- a anunțat constituirea în cadrul PD a unor grupuri de lucru pe domenii, un fel de minicolective structurate pe obiecte de activitate.

- a declarat că PD și-a redactat un program alternativă care reprezintă suportul viitorului program de guvernare al PD.

Liviu Negoită, vicepreședinte PD

- a declarat că un guvern eficient trebuie să aibă maximum 12 ministere.

- a afirmat ca PD este sărac, abia își duce zilele de azi pe mâine

- a precizat că poziția PD față de PNL depinde de strategia pe care o vor adopta liberalii în ceea ce privește colaborarea cu PSD.

Emil Boc, vicepreședinte PD

- a anunțat că PD va introduce moțiunea “Hărțuirea” în care acuză Guvernul și PSD că hărțuiesc întreprinzătorii privați (exemplu: Agenția de turism Eximtur a fi fost sancționată ilegal de către Ministerul Turismului).

Anca Boagiu, secretar executiv al PD

- a declarat că, din discuțiile pe care le-a purtat cu unii membri ai Internaționalei Socialiste la summit-ul de la Johannesbug, a înțeles că aceasta este nemulțumită de felul în care PSD încearcă să soluționeze problema corupției în România, ba chiar este îngrijorată de nivelul de corupție din cadrul partidului de guvernământ.

Radu Berceanu

- a criticat decizia Guvernului de a calcula un preț mediu mai mic al energiei, prin crearea unui holding între termocentrale și hidrocentrale.

2. Ultimul eveniment important din PD - școala de Management politic de la Costinești (5-6 septembrie a.c.)

Temele abordate de Traian Basescu la acest eveniment :

- a reafirmat decizia PD de a nu stabili nici un fel de alianță, pre sau postelectorală cu PSD și PRM

- a criticat UDMR și i-a recomandat să iasă din sfera puterii. Nu a exclus posibilitatea unui dialog PD-UDMR.

- a afirmat că prin excluderea oricărui fel de colaborare cu PSD, PD are nevoie imperioasă de un aliat în opoziție. Dacă nu găsește unul în timp util, PD ar putea rămâne în opoziție și după alegerile din 2004.

PNL: un nou lider înseamnă și relansarea politică?

Valeriu Stoica a demonstrat că are reale abilități de combinator politic, prin atragerea lui Stolojan la șefia PNL, păstrându-și pentru sine rolul de “eminență cenușie” a partidului.

Mai multe elemente semnificative sunt de remarcat în legătură cu noua conducere a PNL:

➤ Biroul Executiv este reprezentativ pentru toate grupările importante din PNL: atât apropiații lui Stoica (Paul Păcuraru sau Gh. Flutur), cei din gruparea agregată de Dinu Patriciu (Dan Radu Rușanu, Cristian Boureanu) sau cei din fostul ApR (Meleșcanu, George Scutaru), ceea ce este o garanție pentru o perioadă de acalmie în PNL.

➤ potențiala readucere în prim plan a unui proiect politic al anului 2000: tandemul premier-președinte Stolojan-Meleșcanu.

Este așteptat ca Th. Stolojan să încerce să fructifice imaginea sa de „tehnocrat”, om „cinstit”, „curajos”, „ferm”, prin concentrarea mesajelor politice asupra a două teme predilecte: *corupția* și *restructurarea economică*. De asemenea, este previzibilă o radicalizare a discursurilor sale politice, o apropiere de stilul politic al lui Traian Băsescu, fără însă ca aceasta să devină dominată centrală a imaginii sale politice.

Este o certitudine că PNL, sub conducerea lui Stolojan, o să încerce atragerea electoratului dezamăgit de politică și de situația generală din țară și care până acum s-a îndreptat spre PRM. Ce nu se poate estima în acest moment este cât de puternic mai este asociat PNL cu prezența la guvernare în perioada 1996-2000, câtă imagine negativă remanentă mai acționează.

Este foarte posibil ca și PNL să se confrunte în

viitor cu aceeași situație ca și PD: o cotă de credibilitate foarte ridicată pentru lider, care însă nu reușește să tragă după sine și partidul.

Dacă această evoluție va fi confirmată, este posibilă reapariția frământărilor în interiorul PNL. În acest caz, Stolojan are două variante: fie să încerce în mod vizibil să apropie PNL de PSD, fie să realizeze un cartel electoral cu PD, în încercarea de a substitui PSD la guvernare. Această ultimă variantă, deși a fost recent testată empiric și nu a fost considerată o soluție pentru electorat, poate creiona alte opțiuni în 2003, luând în considerare erodarea și mai accentuată a actualului partid de guvernământ. Iar strategia declarativă a lui Stolojan, de a nu realiza înțelegeri politice decât după alegerile locale se poate ușor modifica, dacă o va cere contextul politic.

„Stolojan poate fi unul din moștenitorii politici ai lui Ion Iliescu”. Afirmatia poate părea surprinzătoare prin prisma evoluțiilor politice recente ale lui Stolojan, dar trecutul său, faptul că nu s-a dezis niciodată de Ion Iliescu îl recomandă pentru acest lucru. Figura sa ascetică, imaginea sa de om hotărât dar și apropiat de populație sunt câteva din elementele modelului politic Ion Iliescu, pe care actualul lider al PNL le poate eficient fructifica politic, în vederea atragerii unei bune părți din electoratul fluctuant. În mod direct, PSD poate fi afectat de fenomenul de *încredere transpartinică* în Stolojan, prin faptul că, o parte din electoratul care la alegerile parlamentare ar vota PSD, în alegerile prezidențiale nu ar mai accepta candidatul propus de PSD.

Problema alianței politice dintre PD și PNL

Ipoteza unei alianțe dintre PD și PNL a fost testată prin sondajul CURS realizat în luna iunie, la cererea Societății Academice Române, iar rezultatele arată că sub 20% din eșantionul sondajului dorește realizarea acestui lucru, electoratul fiind mai degrabă indiferent (23 % din repondenți spun că “oricum nu contează”).

Deși PD și PNL au un adversar comun, PSD, acestea se află în relații de concurență directă pentru același electorat din mediul urban cu venituri cel puțin medii. Concomitent, prin schimbările recente din PNL și PD, acestea doresc să pătrundă în mediul rural: atât democrații cât și liberalii și-au construit oferte speciale pentru mediul rural și problema agrară.

În vreme ce Băsescu dorește realizarea unei

apropieri semnificative de PNL, liberalii sunt încă într-o fază experimentală, în care încearcă să realizeze creșterea partidului prin utilizarea “locomotivei” Stolojan, strategie în care Băsescu a eșuat.

În aceste condiții, dacă alegerile vor avea loc în 2004, nu este previzibilă realizarea unei alianțe PD-PNL. Acest lucru va fi luat în mod serios în discuție abia după alegerile locale, care vor reprezenta cel mai important test politic. Dacă Băsescu este obligat să se apropie de PNL, prin excluderea oricărei posibilități de alianță cu PSD, pentru PNL singurele motive serioase pentru o alianță cu democrații ar fi eșecul tractării de către Stolojan, precum și existența unor relații tensionate cu PSD.

II. Analiza comunicării politice

Comunicarea PNL în perioada iunie-septembrie 2002. Evaluare și caracteristici

Considerații generale

Prezenta analiză are ca temă examinarea comunicării unei structuri instituționale, Partidul Național Liberal în perioada 4.06.2002-4.09.2002. A fost surprinsă ultima parte a evoluțiilor interne, ce au culminat la sfârșitul lunii august cu congresul extraordinar, în urma căruia a rezultat o nouă echipă de conducere. Unitățile de analiză au fost 48 de texte, pentru care au fost urmăriți parametrii: momentul emiterii, emițător, destinatar, structură tematică, relație cu contextul emiterii.

Caracteristici cantitative ale comunicării

În prima etapă s-a realizat o interpretare cantitativă a textelor, din perspectiva orientării acestora, relevantă de către structura lor tematică și identitatea destinatarului explicit al mesajelor. Din totalul de 48 de texte analizate, 38% au ca temă acte ale PSD și sunt conflictuale. Dintre aceste 38%, 23% se referă la legislația adoptată de Parlament sau la ordonanțele emise de Guvern, iar 15% la alte acte extralegislative ale Guvernului (declarații publice ale unor miniștri, anumite practici politice etc.). Un singur text (2%) are ca temă acte politice ale unor terți actori politici. Un alt procentaj de 37,5% sunt texte care au ca temă generală probleme interne ale partidului, în timp ce numai aproximativ 21% sunt texte despre care se poate spune (cu anumite amendamente) că sunt axate pe acțiuni proprii (lansarea unor pro-

grame politice, inițiative parlamentare etc.). Canalele de transmitere sunt diferite, având, de aceea, difuzări diferite (interpelările parlamentare și comunicatele de presă individuale sunt cele mai frecvente forme de transmitere a mesajului).

Mesajele sunt emise de 22 de locutori, cu mari decalaje între ei din punctul de vedere al numărului de mesaje emise de fiecare în parte. Dintre aceștia, 21 sunt individuali, iar de cinci ori mesajul emis are un locutor colectiv, Biroul de presă al partidului, care nu face însă decât să reia deseori mesaje emise și individual de către membri PNL.

Între locutori se poate observa o oarecare specializare, în sensul că există locutori care se ocupă exclusiv de mesaje cu destinatar explicit PSD- Eugen Nicolaescu, de exemplu- și locutori care intervin în discursul PNL doar în legătură cu criza internă - Th. Stolojan, Valeriu Stoica. *Nu există sau este inactivă o voce instituțională a partidului.* *Ca temporalizare, distribuția direcțiilor discursive în termeni de mesaje individuale (cu destinatar PSD sau cu destinatar membership-ul PNL) urmează în cele mai multe locuri tendințe opuse, ceea ce arată o polarizare în anumite perioade pe una sau alta dintre ele. Ceea ce este semnificativ și indică oarecari disfuncționalități este încetarea aproape totală a comunicării publice a partidului în a doua jumătate a lunii iulie, mai ales având în vedere faptul că la orizont se afla congresul extraordinar care urma să decidă asupra leadership-ului partidului.*

În general, comunicarea PNL este dependentă de context, referindu-se la probleme specifice. Există, de asemenea, texte care au contexte de referință relativ atemporale și cu un grad mare de generalitate (cum ar fi cele care abordează probleme doctrinare). Se poate stabili o corelație între aceste tipuri de mesaje și adresabilitatea lor: primul tip de mesaje are ca destinatar explicit PSD/Guvernul/Președinția și sunt emise ca urmare a input-ului PSD/Guvern. Cel de-al doilea tip de mesaje sunt cele emise din inițiativa exclusivă a PNL, deci fără un input prealabil din partea PSD/Guvernului. ***Comunicarea PNL tinde, așadar, să lase un loc liber la mijlocul scalelor particular-general și context concret-context abstract, acolo unde este foarte probabil să se plaseze majoritatea receptorilor. Polarizarea este provocată atât de constrângeri structurale (faptul că partidul din opoziție trebuie să se refere la acte concrete ale puterii politice), cât și de opțiuni strategice (partidul alege cum și când să răspundă acestor acte). Se poate estima că eficiența comunicării crește, dacă se reduce polarizarea amintită.***

Analiza internă a mesajelor PNL

Parte importantă a efortului comunicativ al PNL s-a axat pe mesajul conflictual, argumentarea împotriva viziunii adverse pornind de la o serie de precepte generale (care, în general, au fost valori liberale). Mișcarea argumentativă a fost incriminarea acțiunii adversarului ca fiind în dezacord cu premisa majoră (implicit adevărată). Concluzia: invitarea la rezolvarea conflictului prin acțiune, în sensul premisei majore, astfel reafirmând-o pe aceasta.

Fiind acceptate doar la nivel de grup/partid, aceste precepte pe care se bazează în majoritatea cazurilor argumentarea emițătorilor PNL pot fi relativ ușor de devalorizat de către adversarii politici printr-un mecanism de subminare. S-a uzitat în special de aserțiuni prin formule care să sugereze certitudinea: „este un fapt general cunoscut că...”, „toată lumea știe că...”, „istoria a demonstrat că...”. PNL utilizează aceste formule în majoritatea mișcărilor argumentative.

Faptul că PNL se bazează pe strategii argu-

mentative, nu este de natură să faciliteze impactul mai mare al mesajului. De vreme ce pre-dispozițiile și cunoștințele sunt construite social și istoric – cele legate de capitalism și virtuțile dreptei au fost subminate timp de 45 de ani și de rezultatele guvernării 1996-2000, intitulată de dreapta - argumentări de tipul celor de mai sus în legătură cu capitalismul (care apar în aproximativ 1/3 din mesaje) au o valoare limitată. Deși argumentarea este coerentă la nivelul întregii comunicări, aceasta nu garantează eficacitatea sa. Chiar dacă în jurul unor astfel de argumentări este construită o întreagă strategie discursivă, aceasta are o valoare limitată. Răspunsul electoral va fi limitat la cei care au contact direct cu ceea ce desemnează fiecare dintre ei prin „capitalism” și cu experiența pozitivă sau negativă legată de acesta. Această strategie argumentativă era conștient proiectată în PNL în defavoarea celei bazate pe indicii furnizate de situația de comunicare (*cue-based*): în cadrul „campaniei electorale” de dinaintea congresului, Valeriu Stoica denunța explicit accentul pus de către unii membri ai partidului pe ceea ce el numea *charismă* (pe care o considera *irațională* și astfel neliberală) în defavoarea explicației raționale, pe care președintele de atunci al PNL o considera adecvată, rațională și, deci, liberală

Concluzii

Analiza distribuției tematice a mesajelor și a caracteristicilor lor interne din punct de vedere al structurilor argumentative relevă câteva caracteristici ale comunicării politice a PNL:

- Partidul are în câmpul comunicațional politic românesc un rol pasiv/reactiv, în sensul că mai mult de 75% din efortul comunicațional dintr-un anumit interval de timp (evaluat după structura tematică a mesajelor și destinatar explicit) este determinat de schimbări ce au loc în contextul comunicării independent de PNL (fie aceste schimbări acte ale PSD/Guvernului, fie evoluții care au loc în interiorul partidului). Astfel, **modul de comunicare al PNL distribuie PSD în rolul de actor principal al scenei politice românești**, ceea ce este paradoxal, deoarece vine din partea partidului care se constru-

iește pe sine ca polul opus în spectrul politic românesc. Aceeași concluzie se desprinde și din evaluarea modului în care PSD este construit în discursul liberal: nu doar ca adversar, ci și ca instanță care poate rezolva conflictul pe care PNL îl pune în vedere. ***Constrângerile care determină această caracteristică a discursului liberal sunt nu doar structurale, ci și contextuale: PNL are un discurs pasiv, deoarece membrii săi consimt să joace un rol pasiv și nu definesc opoziția altfel decât ca pe un joc de sumă zero.***

- De asemenea, datorită faptului că mesajele PNL sunt de obicei conjuncturale (de genul „guvernul fură” sau „corupția e în floare”), ele sunt percepute ca nespecifice: și alte partide din opoziție fac acest lucru, deci este un efort sinergic în sensul acreditării unei anumite viziuni, iar orice efort general face neclare distincțiile dintre cei care îl efectuează. Din nou, de data aceasta indirect și în relație directă cu acțiunea mai generală a celorlalte partide din opoziție, PSD este propulsat în prim-plan ca singurul al cărui mesaj poate fi distins relativ clar (este o evoluție de tip „mână invizibilă”). În cazul comunicării nonconjuncturale, deși discursul PNL este perceput ca specific, el are o adresabilitate limitată (mai puțini indivizi se angajează în procesarea mesajelor de tip „libertatea pieței este o condiție esențială a existenței democrației” decât a celor de tip „guvernul fură de la cetățeni”).

- Relațiile cu alți actori politici sunt cvasiinexistente dacă privim problema din punctul de vedere al publicității comunicării. Aceasta nu exclude, evident, relațiile informale, însă prezentarea publică a partidului (adică cea la care au acces toți cetățenii, ca membri ai comunicării publice) este cea menționată mai sus.

- Mesajele PNL se bazează pe o argumentație coerentă, mai puțin pe comunicarea bazată pe indicii reprezentative. Strategia de comunicare a PNL scapă probabil din vedere că există un decalaj între cel care concepe mesajul (și care este orientat pe conținut) și cel care receptează uzual mesajul (și care este orientat asupra

asocierilor ce se pot face într-un ansamblu mai larg, care să conțină parametri precum textul, persoana celui / celei care comunică, contextul în care se comunică, adecvarea cunoștințelor noi la cunoștințele deja dobândite).

Prognoze:

În condițiile în care constrângerile structurale se mențin (PNL rămâne partid de opoziție), profilul comunicării poate depinde doar de transformări la nivelul strategiei generale, care, la rândul său, depinde de transformări în stafful central al partidului. De vreme ce aceste transformări s-au produs, este rezonabil să ne așteptăm ca modul de comunicare al partidului și implicit eficiența mesajului său să se modifice, deoarece o nouă conducere tinde să marcheze schimbarea instituțională inclusiv la nivelul comunicării. Este probabil ca Theodor Stolojan personal să abandoneze modul exclusiv argumentativ de construire a mesajelor (preferat de Valeriu Stoica) și să recurgă la o comunicare orientată spre un feedback pozitiv și care să ia în calcul mai mult predispozițiile și așteptările electoratului și modurile în care acestea pot fi modificate. Aceste modificări vor duce probabil la transferarea în plan secund a unor premise argumentative abstracte care au ocupat un rol central până acum. Această evoluție este posibil să cauzeze fricțiuni între cei care consideră că se atentează astfel la „miezul doctrinar” al partidului și la identitatea sa de dreapta și ceilalți membri, fricțiuni în cursul cărora un loc important pare să ocupe definirea *liberalismului/liberalilor adevărați* (procesul a început deja înaintea congresului PNL).

Menținerea PNL într-un rol pasiv în contextul general al comunicării politice românești poate continua dacă membrii săi vor continua să creadă că identitatea politică a partidului (de dreapta) trebuie să fie identică cu izolarea la distanță de alte forțe politice împreună cu care să treacă la conceperea unei opoziții-alternativă și nu a actualei opoziții-reacție.

III. Politica internațională

Semnarea acordului România-SUA privind neextrădarea către CPI – o decizie argumentată sau oportunism?

În 1926, la Bruxelles, a fost convocat primul Congres Internațional de Drept Penal care a adoptat o rezoluție în favoarea constituirii unei Curți Penale Internaționale. Constituirea structurilor penale internaționale și elaborarea Statutului CPI au parcurs din 1989 până în 1998 mai multe etape, care au culminat cu Conferința Diplomatică a Plenipotențiarilor la Roma, la jumătatea lunii iulie 1998. La 17 iulie 1998 Tratatul privind crearea CPI a fost adoptat cu majoritate de voturi, țările care au votat împotriva fiind Statele Unite ale Americii, China, Irak, Iran, Libia, Siria și Qatar. Pentru a intra în vigoare, tratatul a necesitat ratificarea de către 60 de state. CPI a intrat în vigoare la 1 iulie 2002 și va deveni operațională în 2003. Principalul obiectiv al CPI este eradicarea genocidului. La Haga vor fi judecate persoane individuale și guverne considerate responsabile pentru acte de genocid, crime de război și crime împotriva umanității, precum și acte criminale comise pe teritoriul statelor care au ratificat documentul. Acest organism internațional nu este însă autorizat să judece nici un act criminal care a avut loc înainte de intrarea sa în vigoare. CPI va fi prezidată de către reprezentantul Iordaniei la Organizația Națiunilor Unite, prințul Zeid Raad Zeid al-Hussein.

România a semnat Tratatul privind constituirea CPI la 7 iunie 1999 și l-a ratificat la 11 aprilie 2002.

Inițial, Statele Unite ale Americii au semnat Tratatul la 31 decembrie 2000. Ulterior, SUA s-au retras din Tratat, invocând existența unor lacune în ceea ce privește mandatul acestei instanțe, în sensul că prevederile Tratatului sunt insuficiente pentru a împiedica politizarea și exploatarea procedurilor. Pe de altă parte, SUA au subliniat că susțin în continuare judecarea crimelor de război și a crimelor împotriva umanității. Administrația Bush se opune CPI, motivând că sub acoperirea statutului CPI oficiali și soldați americani pot fi supuși persecuțiilor politice. De asemenea, SUA au solicitat Consiliului de Securitate al ONU să garanteze imunitatea soldaților americani care participă la misiuni de pace internaționale în fața CPI.

Printre statele care au refuzat ratificarea Tratatului de constituire a CPI se numără și Rusia, China și Israelul.

* * *

România este prima țară care a semnat cu Statele Unite ale Americii un acord bilateral privind predarea persoanelor către Curtea Penală Internațională. Conform acestui document, autoritățile române acceptă ca cetățenii americani aflați în situațiile prevăzute de Statutul de la Roma al CPI să nu fie supuși jurisdicției acestei instituții fără consimțământul SUA, stat care nu este parte la acest document. Acordul a fost semnat la data de 1 august la București, de secretarul de stat în Minis-

terul Afacerilor Externe, Cristian Diconescu, și de subsecretarul de stat pentru Controlul Armamentului și Afaceri de Securitate Internațională din cadrul Departamentului de Stat de la Washington, John Bolton.

Cu această ocazie, oficialul american a dorit să sublinieze că acest acord este primul dintr-o serie de acorduri bilaterale care implementează prevederile Articolului 98 al Statului de la Roma al CPI și care, în opinia SUA, evidențiază unul dintre principiile fundamentale ale CPI: deferența față de sistemele juridice naționale. La rândul său, secretarul de stat Cristian Diaconescu a arătat că România își reafirmă astfel angajamentul său față de principiile și regulile înscrise în Statutul de la Roma al CPI, la care țara noastră este parte.

SUA urmărește ca prin astfel de acorduri să își protejeze soldații care participă la misiuni internaționale de menținere a păcii și securității, reafirmându-și însă sprijinul pentru responsabilizarea celor care comit crime împotriva umanității. Astfel, în declarația dată de către adjunctul purtătorului de cuvânt al Departamentului de Stat al SUA, Philip T. Reeker, se subliniază că: "Am fost și vom continua să fim printre cei mai energici avocați ai principiului responsabilității pentru crimele de război, genocid și crime împotriva umanității. Politica noastră constă în încurajarea statelor pentru consolidarea unei justiții credibile în cadrul instituțiilor naționale, în conformitate cu propriile responsabilități ca state suverane".

Astfel, România a devenit primul stat european care a garantat, pe o bază bilaterală, neextrădarea cetățenilor americani către CPI, spre nemulțumirea UE, care a încercat să împiedice eforturile SUA de a evita CPI. Cu toate că pentru România a fost prea târziu, Comisia Europeană a solicitat celorlalte state candidate să nu semneze acorduri similare până când UE nu va stabili o poziție comună asupra acestui subiect care a agravat tensiunile transatlantice. SUA au insistat că nu violează tratatul privind crearea CPI solicitând semnarea acordurilor bilaterale care să garanteze imunitatea cetățenilor americani în fața acestei instanțe. Consiliul de Securitate al ONU a acordat deja un an de imunitate soldaților americani aflați în misiuni de pace, iar articolul 98 din tratatul privind crearea

CPI prevede că orice stat poate negocia acorduri bilaterale de neextrădare.

* * *

După semnarea acordului cu SUA, Parlamentul European a trimis Legislativului de la București o scrisoare care reafirmă sprijinul forului comunitar pentru CPI și conține doar observații generale privind dorința de a vorbi la unison, țări membre și candidate deopotrivă, astfel încât să se evite tratatele bilaterale și să se ajungă la o abordare multilaterală. Scrisoarea confirmă că există o cerere din partea SUA, un aliat respectat, de a se încerca găsirea unei poziții acceptabile. Faptul că România a semnat un asemenea acord cu Washingtonul a stârnit îngrijorare la Bruxelles. Comisarul european pentru extindere, Gunther Verheugen a apreciat că România a făcut acest lucru pentru a fi sigură că SUA îi vor sprijini candidatura la NATO, în timp ce perspectiva aderării la UE rămâne îndepărtată pentru țara noastră. Comisarul UE a reamintit însă că la reuniunea la vârf de la Copenhaga, din luna decembrie, liderii europeni vor oferi României și Bulgariei un program revizuit de finalizare a negocierilor de aderare.

După ce inițial Comisia Europeană a criticat în termeni destul de duri decizia Bucureștiului de a semna acest acord cu Washingtonul, purtătorul de cuvânt al Comisiei Europene pentru afaceri externe, dna Emma Udwin, a declarat că Uniunea Europeană va lăsa candidaților la aderare mână liberă în privința reacției legate de acordurile bilaterale cu SUA privind Curtea Penală Internațională. Miniștrii de externe din UE au lansat necesitatea găsirii unei formule de compromis în privința acestor acorduri cu SUA, temperând pornirea de respingere netă manifestată de Comisia Europeană în disputa cu Washingtonul. Președinția daneză a UE a transmis foarte clar mesajul că țările candidate vor fi ținute la curent cu poziția la care se va ajunge între țările membre, dar acest lucru nu reprezintă nici un fel de presiune asupra lor și nici un fel de amenințare.

În prezent, statele membre ale Uniunii Europene analizează posibilitatea adoptării unei poziții comune față de CPI. Italia și Marea Britanie înclină să dea curs cererilor Washingtonului, în timp

ce Germania, Suedia, Irlanda și alte țări din UE se opun semnării unor acorduri bilaterale cu Washingtonul, considerând că această măsură ar fi incompatibilă cu Tratatul de la Roma. Până în prezent, SUA au încheiat astfel de acorduri bilaterale cu Israel, România, Timorul Oriental și Tadjikistan.

* * *

Referitor la controversele generate de semnarea acordului cu SUA, primul-ministru Adrian Năstase a apreciat că România trebuie să își urmărească propriile interese în materie de politică externă, dar că în acest moment nu trebuie să forțeze ratificarea de către Parlament a Acordului încheiat cu Statele Unite ale Americii pe marginea Curții Penale Internaționale, pentru a nu crea un nou diferend în relația cu Uniunea Europeană. Șeful Executivului a explicat că este absolut natural ca România să acorde o atenție deosebită relației cu Statele Unite, în condițiile în care în 1997 țara noastră nu a putut să intre în grupul statelor acceptate în NATO tocmai din cauza rezervelor care au existat din partea SUA.

Premierul Adrian Năstase a mai subliniat că Guvernul nu poate vedea integrarea europeană și euro-atlantică ca pe “un joc cu sumă nulă - ori NATO ori Uniunea Europeană”. Și NATO și Uniunea Europeană sunt importante pentru țara noastră, iar diferendul nu este între România și Uniunea Europeană, ci între Uniunea Europeană și Statele Unite. “Nu dorim ca Uniunea Europeană să declare război României pentru că nu poate să facă război cu Statele Unite”, a afirmat premierul Adrian Năstase. “și Uniunea Europeană împarte țările candidate în 10 plus două și fiecare țară are propriile interese. România are și ea dreptul de a avea propriile sale interese și de a le urmări. Cred că am tras concluzii și noi și Uniunea Europeană - noi că trebuie să facem o consultare mai atentă cu UE pe subiecte de acest gen, și UE pentru a nu considera că în mod automat noi vom urma o anumită linie dacă nu vom avea sensul general al unei strategii pe care UE o dezvoltă”, a subliniat Adrian Năstase, cu precizarea că ratificarea acordului de către Parlament nu trebuie grăbită pentru a da un semnal suplimentar negativ către UE.

Pe de altă parte, premierul Adrian Năstase este convins că până la sfârșitul lunii septembrie se va ajunge la o soluție de compromis între Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii în ceea ce privește Curtea Penală Internațională.

La rândul său, ministrul de externe Mircea Geoană a afirmat că motivul pentru care România a semnat cu SUA acordul vizând neextrădarea cetățenilor americani către Curtea Penală Internațională nu este obținerea sprijinului american pentru aderarea țării noastre la NATO. Șeful diplomației a recunoscut că România a avut un argument geostrategic pentru a semna acordul cu SUA, acord care vizează în principal garantarea imunității în fața CPI pentru soldații americani aflați în misiuni de pace. România, a explicat Mircea Geoană, este situată la intrarea în zona Mării Negre, a Caucazului și Asiei Centrale, regiuni asupra cărora SUA s-au concentrat mai mult după atentatele de la 11 septembrie, în cadrul războiului împotriva terorismului. Ministrul de externe a apreciat, în altă ordine de idei, că din punct de vedere al dimensiunii legale, România nu s-a îndepărtat în nici un fel de spiritul și litera tratatului prin care a fost creată CPI.

* * *

Faptul că România a semnat acest acord cu Statele Unite ale Americii a căpătat amploare nu atât pentru semnarea propriu-zisă a documentului, ci pentru faptul că țara noastră a fost prima care a făcut acest lucru. Dacă șirul țărilor care au semnat sau vor semna acest acord de neextrădare cu SUA ar fi fost deschis, spre exemplu, de Bulgaria, sau de orice alt stat candidat la aderarea la Uniunea Europeană, situația ar fi fost cu siguranță aceeași, ar fi apărut aceleași reacții din partea blocului european și, în special, din partea Comisiei Europene. De altfel, Bulgaria, care are aceleași perspective îndepărtate ca și țara noastră de aderare la UE și care dorește să fie invitată în egală măsură să intre în NATO la summitul de la Praga, tinde să urmeze exemplul României și să semneze cu SUA acordul de neextrădare către CPI a cetățenilor americani. Reprezentanți ai guvernului de la Sofia și diplomați bulgari au declarat că Bulgaria, cel mai probabil, va urma exemplul României

și va semna acordul cu SUA, unul din cei mai importanți membri ai NATO, chiar cu riscul de a trezi critici vii din partea UE, care dorește ca CPI să rămână o instanță internațională solidă. Un argument în favoarea semnării unui acord cu SUA, vehiculat în mediile oficiale de la Sofia, este faptul că perspectiva aderării Bulgariei la UE este mult mai îndepărtată decât cea a aderării la NATO.

România a picat practic la mijloc într-o dispută mai veche între Statele Unite și Uniunea Europeană pe tema creării și a prerogativelor Curții Penale Internaționale. Se așteaptă ca acest diferend să fie reglementat prin ajungerea la un compromis între administrația de la Washington și Bruxelles, moment în care controversele legate de gestul autorităților de la București, care deja au fost aplodate, vor dispărea.

Principalul motiv invocat la nivelul Uniunii Europene pentru care România a semnat acordul cu SUA este acela că țara noastră ar dori să-și asigure votul americanilor pentru intrarea în NATO. Criteriile de aderare la Alianța Nord-Atlantică sunt

însă cu totul altele, printre ele nu se numără nicidecum semnarea vreunui tratat bilateral cu Statele Unite sau cu orice alt stat membru NATO. Dacă acest acord ar fi fost unul unilateral, atunci s-ar fi putut vorbi de încercarea de a obține un favor sau altul de la partea solicitantă. Dar acordul cu SUA este unul bilateral, semnat de două state suverane, democratice, aflate pe poziții de egalitate din punctul de vedere al reglementărilor juridice care trebuie respectate la încheierea unui astfel de acord bilateral între două țări. De altfel, ar trebui luat în considerare și faptul că România participă cu efective militare la operațiuni de menținere a păcii pe glob, alături de Statele Unite ale Americii, și, din acest punct de vedere, acest acord bilateral privind neextrădarea către CPI fără acordul statului respectiv este o garanție în plus că oficialii sau soldații români aflați în misiuni internaționale de pace nu vor fi supuși unor eventuale presiuni sau abuzuri, sub acoperirea statutului Curții Penale Internaționale.

Din sumarul numărului următor:

I. Analize politice interne

- 1. Partidul România Mare**
- 2. Uniunea Democratică a Maghiarilor din România**

II. Analiza comunicării politice

Profilul comunicațional al PD - Traian Băsescu

III. Politica internațională

Alegerile parlamentare din Germania